

Asia: VN/30583/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi eduskunnalle

1. Yleiset huomiot

Mitä ajatuksia selontekoluonnos herättää? Huom. Ilmoita tässä, mikäli yksityishenkilönä haluat, että lausuntosi näkyy myös hankeikkunassa.

Suomen metsäkeskus kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa ohjelmaluonnoksesta.

Suomen metsäkeskus edistää metsiin perustuvia elinkeinoja. Se kerää, ylläpitää ja jakaa tietoa Suomen metsistä sekä neuvoo ja kouluttaa metsänomistajia metsien hoidossa, kestävässä hyödyntämisessä ja suojelussa. Lisäksi Metsäkeskus metsäalan viranomaisena valvoo, että yritykset ja yksityishenkilöt noudattavat metsää koskevia lakeja sekä hallinnoi metsätalouden julkisia tukia.

Maaseutupoliittinen selonteko on kattava ja hyvin jäsennelty asiakirja, joka huomioi laajasti maaseudun kehittämistarpeet eri näkökulmista, kuten väestökehityksen, koulutuksen, palvelut, digitalisaation ja ilmastomuutoksen. Kestävä kehitys, alueellinen tasa-arvo ja paikallisperusteinen kehittäminen nousevat ohjelmassa esiin vahvasti, mikä on myönteistä.

Selonteon keskeinen puute on, että se keskittyy suppeaan maaseutupoliitiikkaan laajan elinkeinopolitiikan sijaan. Maaseudun muut kuin maatalouteen liittyvät elinkeinot ovat selonteossa sivuosassa. Esimerkiksi metsäbiotaloutta ja metsien muuta monipuolista hyödyntämistä ei käsitellä ohjelmassa riittävästi. Metsät ovat kuitenkin keskeinen osa Suomen maaseudun elinvoimaa – erityisesti alueilla, joissa maatalouden rooli on vähäinen tai supistunut. Myös kaivosteollisuus on paikallisesti merkittävä työllistäjä ja elinvoiman lähde.

Ohjelmassa viitataan yleisesti "luonnonvaroihin perustuvien elinkeinojen uusiutumiseen", mutta konkreettiset toimet, mittarit tai kehittämislinjaukset niiden näkökulmasta puuttuvat lähes

kokonaan. Uudet työpaikat ja niiden myötä syntyvä elinvoima ovat keskeinen voimavara maaseudun elävänä pysymiselle – kaikilla toimialoilla.

Erityisen suuria odotuksia asetetaan selonteon toimeenpanosuunnitelmalle, joka konkretisoi jatkossa aiotut kehittämistoimenpiteet.

2. Maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmä

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmään liittyen olennaiset?

-

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä?

Selonteossa on kuvattu Suomen sitoutuminen paikkaperusteiseen ja poikkihallinnolliseen kehittämiseen. Alueet ovat erilaisia ja tarvitsevat kukin kehittämistoimia oman tarpeensa mukaan. Suunnittelujärjestelmään olisi hyvä lisätä näkökulma koko elinkeinorakenteen monipuolistamisesta ja edistämisestä sekä siihen liittyvän strategisen ohjauksen vahvistamisesta – erityisesti luonnonvarojen osalta.

Miten elinvoimakeskusten määrän väheneminen vaikuttaa jatkossa paikalliseen kehittämiseen ja osallisuuteen?

3. Maaseutualueiden tilannekuva ja muutostekijät

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutualueiden tilannekuvaan ja muutostekijöihin liittyen olennaiset?

-

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

Selonteko antaa hyvän ja monipuolisen kuvan maaseudun tilanteesta. Tilannekuva tunnistaa alueiden erilaisuuden ja sitä kautta syntyvät tarpeet paikkaperustaiselle kehittämiselle ja -politiikalle.

Eri maaseutuelinkeinojen merkitys tulisi tuoda esille - kokonaisuus. Maaseutualueet ovat kovasti erilaisia eri puolilla maata. Mistä maaseudulla eletään eri puolilla Suomea? Keskeinen tekijä maaseudun elinvoimassa ovat työpaikat. Työpaikat tuovat alueelle nuoria ja etenkin nuoria naisia. Toimenpiteissä tulee korostaa naisten, koulutuksen saatavuuden ja yritysten sukupolvenvaihdosten merkitystä maaseudun elinvoiman lähteinä.

4. Kansallinen maaseutuvisio

Onko selonteossa kuvattu maaseutuvisio olennainen?

-

Puuttuuko maaseutuvisiosta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

-

5. Poikkihallinnolliset tavoitteet ja kehittämissuositukset (Anna vastaukset monivalintakysymykseen kohdassa seitsemän Muut täydennystarpeet)

Ovatko selonteossa tunnistetut poikkihallinnolliset tavoitteet (5 kpl) ja kehittämissuositukset (24 kpl) olennaiset?

-

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset tavoitteet (1-3 kappaletta)?

Poikkihallinnollisia tavoitteita edistävistä strategioista ja ohjelmista puuttuu Kansallinen Metsästrategia 2035, jota toimeenpannaan paikallisesti Alueellisten metsäohjelmien kautta. Alueelliset metsäohjelmat (14 kappaletta) kattavat koko maan ja niiden toimenpiteillä tehdään nimenomaan paikallisperusteista metsien monipuolisen käytön edistämistä.

Tärkeimmät tavoitteet ovat

1. Vahvistetaan talouden uudistumista tukevia rakenteita
2. Ajantasaistetaan digitaalista ja fyysistä saavutettavuutta
3. Voimistetaan toimintaedellytyksiä, luottamusta ja tulevaisuususkoa

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit tavoitteisiin tavoitekohtaisesti:

-

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset kehittämissuositukset (1-5 kappaletta)? (Merkitse kehittämissuositusten numerot 1-24)

12, 3, 4, 15 ja 16

Puuttuuko poikkihallinnollisista tavoitteista tai kehittämissuosituksista jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit kehittämissuosituksiin suosituskohdaisesti:

4. Yksityisteiden kunto [Yksityisteillä on keskeinen merkitys metsä-, energia- ja maatalouden huoltovarmuudelle, maaseudun asutukselle ja elinvoimaisuudelle. Yksityisteiden ja siltojen heikko ja heikkenevä kunto aiheuttaa merkittävää haittaa mm. metsä- ja energiateollisuudelle, maataloudelle, asutukselle, vanhusten kotihoidolle sekä maamme turvallisuudelle. Suomen metsäkeskuksen TIESIT-hankkeen selvityksen mukaan noin 370 000 km yksityisteiden ja noin 13 000 yksityistien sillan vaikutuspiirissä sijaitsee noin 250 000 omakotitaloa, 40 000 maatilaa ja 30 000 yritystä. Yksityisteitä pitkiin liikkuu vuosittain noin 1,2 miljoonaa täysperävaunullista puukuormaa ja yksityisteitä käyttää vuosittain noin kaksi miljoonaa ihmistä eri tarkoituksissa. Hankkeessa kerättiin vuoden 2024 loppuun mennessä puu- ja energiahuollon kannalta keskeisen yksityistieverkon kuntotietoa noin 200 000 km yksityisistä teistä (n. 62 % yksityisten teiden kokonaismäärästä), sekä noin 7 300 yksityistien sillasta (n. 56 % yksityisillä teillä olevien siltojen määrästä). Kerätyn tiedon perusteella on arvioitu, että noin 20 % tai 40 000 km yksityisistä teistä ja 20 % tai 1 500 kpl yksityisten teiden silloista on kunnostustarvetta heti tai seuraavan viiden vuoden aikana. Korjausvelan määräksi on arvioitu 1,3 mrd. euroa, joka kasvaa, jos kunnostustoimia ei lisätä.]

6. Liite: Maaseutualueiden nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvaus

Ovatko liitteessä kuvatut maaseutualueiden nykytilanne ja muutostekijät olennaiset?

-

Puuttuuko nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvauksesta jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

Eri maaseutuelinkeinojen merkitys tulisi tuoda esille – elinkeinojen kokonaisuus. Maaseutualueet ovat kovasti erilaisia eri puolilla maata. Tämä kertoisi, mistä maaseudulla eletään eri puolilla Suomea. Keskeinen tekijä maaseudun elinvoimassa ovat työpaikat.

7. Muut täydennystarpeet (anna tässä kohdassa vastaukset kohdan viisi monivalintakysymyksiin)

Onko selonteossa muita täydennystarpeita?

-

Haataja Jyrki
Suomen metsäkeskus